List 47. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 20. novembra 1872.

Obseg: Ali so krave za vprego ali ne? — Resen pogovor z našimi gospodarji o turški goveji kugi. — Pravila hranilnice. (Dal.) — Plača ljudskih učiteljev ogledana od vseh strani. — Poročilo o XXVII. skupščini Matičinega odbora 31. o. 1872. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Deželni zbori. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ali so krave za vprego ali ne?

Gotov dobiček je, ako krave vpregajo pri manjših kmetijah in kjer imajo lahko zemljo, pa jih ne prenapenjajo v delu. Pri velicih kmetijah vpregati jim tudi nikakor ne škoduje, ako se včasih vprežejo in to posebno takrat, kedar je dela obilo. Po mnozih deželah na Nemškem privadijo krave za vprego, da ž njimi opravljajo ne samo lože vožnje, ampak tudi ž njimi orjejo, pa le za pol tistega dela, ki ga voli opravijo. Pred brano pa ne vpregajo krav.

Če se krava malo sprehodi v delu, nima zategadel manj mleka, marveč še več ga imajo take krave, pri kterih klaja, kakor pravimo, bolj na meso gre, kakor na mleko. Pri takih kravah tedaj, ki začnó debele postajati in manj molsti, naj se tedaj poskusi to, da se začnó vpregati, in večkrat se bode natora njihova prevrgla, to je, zopet bodo začele bolje molsti.

Sicer se krave vprege ravno tako privadijo kakor voli, in še bolje se dajo voditi in so hitreje v hoji kakor vol; al tako močne niso kakor voli in tudi ne strpijo tako dolgo v vpregi.

Dr. Zailer piše v kmetijskem časniku „N. Landw. Zeitg.“ o tem tako-le: Za kmeta in posebno manjšega kmeta ni bolje in cenejše vprege kakor je kravja. Vpreganje krav pripomore živinoreji in dohodkom na bolji stan. In kako to? Tako-le: Živinoreja se zboljša zato, ker vpregane krave močnejše postanejo in od močnejših mater pride močnejša mlada živina. Po vpreganih kravah pridemo tedaj do močnejše in teže goveje živine. Česar tedaj dozdaj po vsem podučevanji in druzih pomočkih nismo dosegli, dosežemo po tej poti samo po sebi. Veliko bolje blagó za mesarje bi potem si priredili in vzlasti tam, kjer se mleko ne obrne za dober dobiček, se bode mesó bolje splačalo. Se vé da pa tudi delo, ki ga nam vprežena krava opravi, se mora vzeti v račun. Če pa krave ne preženemo v delu, jej pustimo časa za počitek in jej dosti živeža dajemo, ne bode shujšala. Če bi krave za vprego rabili, bi potem kmetovalec, ki ima zdaj 6 krav in 2 konja, imel 9 ali 10 krav, in zmirom bi mogel 2 para krav za pol dne vprežena imeti, in še bi lahko kaka zeló breja ali doječa krava doma ostala. 4 močne krave pa bodo gotovo to storile kakor 2 konja, vzlasti če se jim taka klaja (seno ali otava) daje kakor konjem. Oves mu potem ostane za prodaj. Vrh tega ima za pol več krav in telet, in če tudi bi vpregane krave nekoliko manj mleka dale, dobival bi mleka potem, da ima za tretji del več krav, vsaj toliko, če ne več kakor popred. Potem pa bi kmetu tudi treba ne bilo krav velike starosti, ko so že suhe gare in za mesarja malo vredne, ampak prodajal bi jih mesarju mlajše in dobro spitane, ker za vprego si bode priredil še mlajše živine.

To menda so raznoteri dobički, ki jih vsak z roko lahko zagrabi, če tudi stara navada glavi njegovi ne pripusti, da bi to stvar mirno in na tanko presodil.

Le začeti je treba nekterim, da drugi za njim gredó. Kaj novega pričeti pa je zmirom bolj potreba, ker po starem kopitu se ne dadó nove škornjice obuvati, ki nam jih je treba sedanji čas, ko je potrebščin vsaki dan več.

Resen pogovor z našimi gospodarji o turški goveji kugi.

Spisal dr. J. Bleiweis.

Goveja kuga — kakor sem unidan rekel — ni domača bolezen, ampak ptujka je, ki je domá v štepah (puščavah) evropejske in azijatske Rusije; vzlasti okoli črnega morja je nje domovina. Tù se po neznanih vzrokih pri goveji živini izcimlja ta bolezen, — ko pa je enkrat se začela, se širi od goveda do goveda iz enega kraja do druzega, iz dežele do dežele, iz države do države in gré po celem svetu, ako se ne zabrani. Iz Rusije gré prav rada na Turško, od kodar jo mi večidel dobivamo; zato jo imenujemo turško kugo.

Kužnine te pa ne trosi samo vsaka bolna živina po sapi na 20 do 30 stopinj daleč, če pa je veter, jo sapa žene še dalje, ampak ta kužnina se drži tudi krvi, scavnice, blata živinskega, se drži mesa, kože, rogov, parkljev in vseh delov živinskih — se prime obleke človekove, ki je pri taki živini bil ali se dotaknil kakošne njene kužne rečí, — se prime tudi dlake druge živali itd. In tako je sto potov, po kterih se ta morivka širi. Zato je očitno, kako lahko živinski barantači, mesarji, usnjarji, živinozdravniki, konjederci in drugi zanesejo kugo v zelo daljne kraje.

Do leta 1860. se je mislilo, da te kuge ne naleze nobena druga živina kakor samo goveja živina, al na Ogerskem, Českem in Kranjskem so skušnje novejših časov učile, da tudi ovác in kóz se kuga prime. Zato žuga tudi drobnici nevarnost.

Ta bolezen se prav po tatinsko pritepe; živina, ki je nalezla bolezen, zbolí očitno še le čez 4 ali 7 dni. V začetku so znamenja njena podobna drugim boleznim: živina postane žalostna, pobesi glavo, pokašljuje po redkoma, včasih še rada jé, prežvekava še tudi izprva, zdeha se jej večkrat, z zobmí škriplje, hrbet kviško grbi; očí se jej svetijo, blato je izprva suho, za-

pečeno, dlaka se jej ščetini, huda mrzlica jo prime, z očí jej začnó solze teči („živina se joka“ — pravijo), potem pa jo driska napade, da iz živine lije kakor črnikasta smrdljiva voda, in to je poglavitno znamenje te bolezni, zato jo nekteri zdravniki „kolero živinsko“ imenujejo.

Zdravila ni nobenega zoper to bolezen. Darila, ki so jih razpisale vlade (holandska vlada 80.000, avstrijska 30.000, pruska 10.000 gold.) tistemu, ki znajde zdravilo, še nobeden ni dobil.

Vsa pomoč obstaja tedaj v dveh poglavitnih rečeh: prva je: ubraniti, da se kuga v naše dežele ne pritepe, in druga, da se brž zatare, ako se je v kako deželo vendar zatrosila.

Zato vsi pomagajmo gosposkam, da se vse vse na tanko storí, kar zapoveduje; bodi naj vsak policaj za-se, da se tako imenovana policijska sredstva zvesto spolnujejo.

Lože je ogenj odvrniti, kakor pogasiti ga, kedar že gorí.

To kugo zmešajo ljudje, ki niso trdni v živinozdravniški znanosti z mnogimi boleznimi, največkrat z navadno drisko in črnico (črmom, vrančnim prisadom); obe ste prav hudi bolezni; al obe ste naši domači bolezni, driska trpí več dni, vrančni prisad ali sajevec pa umorí živino v malo urah ali pa tudi še le v 3, 4, 5 dnevih, je sicer navaden v veliki vročini, pa tudi v jeseni in pozimi se primeri vzlasti v vročih in soparčnih hlevih; tudi pri tej bolezni gré včasih krvavo blato od živine in želodec in čeva so hudo vneta. Al, če ne veš, kako bi imenoval bolezen, preiskuj na tanko: ali se je môgla iz kake dežele, kjer imajo turško kugo, ta v tvoj kraj prikrasti po bolni živini, kožah, parkljih, rogovih itd. ali po ljudéh, — in če si si gotov, da kaj tacega ni bilo in ni moglo biti, potem ne delaj sam sebi in drugim ljudem strahú, da bolezen, ki je pri tvoji živini, je turška kuga; turška kuga se pri nas nikoli sama po sebi ne naredí!

Da turško kugo spoznaš, gledi posebno na to-le:

Izprva je bolezen podobna vsaki drugi vročinski, — kedar pa začne **od spred**: z očí, nosa in gobca teči žlem, in ko je živina prve dni zapečena bila, se **od zadej** odpre driska, zraven pa še poredkoma pokašluje, — potem pa je kuga gotova, ki pa ne umorí živine hitro, ampak čez 5, 7, 14 dni ali še pozneje.

Zdravila — še enkrat rečem — ni nobenega zoper to morivko, — tudi ne pomaga najbolja klaja, in nobena stvar ne.

Edino je, da se taka živina tako zaprè kakor stekel pes, da ne pride do nobene druge živine kakoršne koli tudi psov in maček ne, da človek, ki je bil ali je pri taki živini, ne pride z nobeno drugo živino pa tudi z nobenim drugim človekom v dotiko, ker lahko po svoji obleki zanese to kužnino.

Vsak gospodar, ki ima še zdravo živino, naj se ogiblje kakor steklega psa take živine, pa tudi ljudí iz take hiše itd. Če je vsak za-se in za svojo živino najostrejši policaj, tedaj le se more ta grozna bolezen zatreti, da se ne širi dalje.

Zato je treba, da se prav na tanko in zvesto spolnuje vse, kar gosposka ukaže, in da vsak tudi na svojega soseda pazi, ali spolnuje tudi on vse.

Res! sila sila težavno je vse to; al tù ni nobene druge pomoči. Tù je pač resnica, kar pregovor pravi: „Pomagaj si sam, i Bog ti bo pomagal!“

Zato čujte gospodarji na mejah hrvaških! V veliki nevarnosti ste in vsa dežela z vami.

Zdravnikom pa, ki so poklicani v to, da sodijo: ali je kaka bolezen turška kuga ali ne, naj povem še to: Tri rečí so, ki peljejo k spoznanju. Prvo je to, da se na tanko pozvé, ali je kužna živina ali njena kužnína prišla v tisti kraj, ker brez tega ni turške kuge. — Drugo je natančno opazovanje bolezni, ktero ima živina na sebi; turška goveja kuga se večidel začne pri enem živinčetu, ki je kugo nalezlo; še le čez več dni se prikaže pri drugem, ki je bilo v dotiki z unim, in tako spet čez več dni pri tretjem, dokler ni kužnine vse polno in zbolí veliko živinčet. — Tretje diagnostično znamenje pa je razteleśenje živine. Karakteristični so tù ploščati mehki eksudati (plattenartige, weiche Gerinnungen oder Exudate) na žlemnati vneti koži 4. želodca in tankih črev; enaki eksudati so mnogokrat tudi na žlemnati koži sapnikovi (samo vneti želodec in vneta čreva brez imenovanih eksudatov se nahajajo pri mnozih druzih boleznih in pogostoma pri antraksu). Na to troje **skupno** naj gleda zdravnik, da ne bode sebi in druzim nepotrebnega strahú delal, a tudi prave kuge ne prezrl.

Národno-gospodarske stvarí.

Pravila hranilnice.

(Dalje.)

Kako se obračajo zaloge.

§. 25. Občinska — okrajna hranilnica v ..... ima pravico, vložbe in svoje lastno premoženje obračati tako-le:

1. Naj se denar obrestno posojuje na realne hipoteke (nepremakljive zastave) s sirotinsko varnostjo tako, da imate obé straní pravico polletne odpovedi celega dolgá, da pa se ob enem postavijo določeni izločivni obroki in pod tem pogojem, da so poslopja, na ktera se posojuje, pri kaki zavarovalnici že zavarovana, ali da se bodo poprej zavarovala; pod pogojem, da, če se niso obresti najdalje v šestih tednih po tem, ko so zapadle, plačale, se sme cela istina (kapital) z dolžnimi obrestmi vred precej nazaj tirjati, če se tudi ni bil poprej denar odpovedal, in poslednjič, da dolžniki povrnejo vse troške, ki se narasejo po odpovedovanji, prepuščanji (cesiji), kvitiranji (pobotanji) in iztirjevanji, in da se podvržejo redni sodniji hranilnice.

2. Izposojuje se denar, če se zastavljajo avstrijske državno obligacije in druga njim enaka upna pisma, posebno zemljiško-odvezne obligacije, potem delnice (akcije) c. k. priv. národne banke, če se zastavijo pisma deželnih, okrajnih ali občinskih posojil, ktera so se izdala v kronovinah in deželah v državnem zboru zastopanih s postavno dovolitvijo, če se zastavljajo zastavna pisma domačih dežel, ktera se notirajo na borzi na Dunaji, v Pragi in v Trstu, če se zastavljajo popolno doplačane delnice in pisma prioritetnih posojil domačih obrtniških započeteb, za kterih dohodke država dobra stojí, vendar ne dalje ko za pol leta; daje se pa na-nje k večemu tri četrtinke od tega, kar so bila ta pisma vredna na borzi tisti dan, ko so se položila, poslednjič če se zastavlja veljavno zlato in sreberni denar, na ravno isti čas in se dajo na-nj štiri petinke imenske vrednosti.

3. Da se nakupijo denarna pisma, zaznamovana v prejšnjem odstavku 2.

4. Da se eskomptirajo lastne hranilnične bukvice, obrestni kuponi izžrebanih denarnih pisem države in tistih domačih započeteb, kterim sme hranilnica posojila dajati (odstavek 2), da se izplačujejo menjice, ktere ne zapadejo pozneje, nego v treh mesecih in imajo tri podpise, ki so znani kot varni.

5. Da se posojuje denar občinam, okrajem ali deželam, če so te pooblaščene v lastnem področji jemati

posojila in jih plačevati po prikladkih k davku, ali če so po postavi zato dobile privolitev; da se posojuje denar z dovolitvijo politične deželne gosposke javnim občno-koristnim zavodom, kteri se opirajo na načelo vzajemnosti; v obeh primerljejih se posojuje denar proti temu, da se nazaj plačuje v odplačilih (ratah) in da se obresti polletno naprej plačujejo.

6. Da se kupujejo posestva, če je to v varnost hranilnice takrat treba, kedar bi taka posestva, na kterih ima hranilnica denar izposojen, na eksekutiven prodaj prišla, in če bi se bilo bati, da se posestva utegnejo pri tretji dražbi tako nizko pod cenilno vrednostjo prodati, da bi kupščina ne zalegla popolnoma tirjatve hranilnice.

Za sleherni nakup te baže se mora poprej dobiti dovolitev politične deželne gosposke, in samo, če bi se to zarad nujnosti ne moglo zgoditi, naj se ta dovolitev pozneje dobi. Taka posestva naj se tudi takoj prodajo, če se le to brez škode hranilnične more zgoditi.

Razen tega se smejo s poprejšnjo dovolitvijo politične deželne gosposke kupovati, toda samo iz založnice, posestva, ki jih hranilnica potrebuje za svoje opravljanje.

Poslednjič, če se denar na načine, ki so našteti od 1 do 6, ni popolnoma porabil, naj se

7. posojuje takim zajemnim in upnim društvom, ktera se opirajo na načela vzajemnosti in nerazdelne odgovornosti ali na nerazdelno poroštvo vseh udov, in pri kterih društvih nerazdelno poroštvo veljá tudi nasproti tretjim, zunaj društva stoječim osebam (upnikom društva). (Dal. prih.)

Šolske stvari.

Plača ljudskih učiteljev ogledana od vseh straní. *)

Dopisnik v zadnjih „Novicah“ ogleduje plačo ljudskih učiteljev od dveh straní in priznava, da se učitelji na manjših in novejših farah zares preslabo plačani, da živé v pomanjkanji itd., ter željo izreka, da tudi na malih farah bi učitelji manj kot 400 gold. ne smeli imeti.

Misli dopisnika in marsikterega druzega pa so: 400 gold. naj ima mož kot učitelj, organist in mežnar, in potem bo že lahko živel. Učitelji po večih farah, kteri so bili se ve da tudi organisti in mežnarji, imeli so že do zdaj 6—700 gold. dohodkov in kaj hočejo še več! Če bi se take učiteljske službe še kaj poboljšale, ne bo ti na sveti več ne duhovnov ne uradnikov, še manj pa kirurgov; ampak vse ti bode samo ljudski učitelj; vsaj tako modruje marsikteri — če prav ne vsak.

Minulo bode kmalu 18. leto, kar sem učitelj ali prav za prav, učitelj, organist in mežnar. Skušal sem že marsikaj. Pritrdim tudi, da pride marsikteri učitelj proti temu, da orglanje in mežnarijo oskrbuje, na kakih 5—600 gold. na leto. Da pa učitelj mežnarijo oskrbí, potrebuje delavnih rok, potrebuje zvestega, marljivega in zato sposobnega hlapca. Koliko pa zvest in priden hlapec zahteva letne plače od učitelja? To mi učitelji le predobro vemo. Plača učiteljevega hlapca ali boljše cerkvenega sluge, je po moji večletni skušnji večidel taka-le: V denarji dobí od učitelja 40 gold., nekaj obleke in obutve, recimo le 5 gold., posteljo, ktero mu mora tudi učitelj oskrbeti, recimo na leto le na 5 gold., hrana, če jo cenim na dan le po 20 kr., znaša na leto 73 gold. To znese na leto skupaj 123 gold. Ob večih praznikih pa, postavimo, o veliki noči, posebno véliki teden, o božiču, o sv. Telesu, ob cerkvenem žegnanji ali pri večih pogrebih potrebuje učitelj, ako hoče, da je vse v redu opravljeno, zraven svojega sluge še enega ali dveh pomagačev, ktera mora pa tudi on sam plačati. Preračunil sem na tanko, da sem takim pomagačem 27 gold. s hrano vred izdaval; po tem takem stane oskrbovanje mežnarije učitelja na 150 gold.

Taka je po srednjih farah; po večih farah so pa stroški z mežnarijo še veči, — al če so še tako veliki, trpeti jih mora učitelj sam.

Učitelj je pa tudi organist. Organist biti — to misli ta ali uni — pač ni nič težavno in učitelj to delo lahko sam brez stroškov opravi. Treba je zato, da tù vse bolj na tanko pregledamo. Organist potrebuje, če hoče, da svoji nalogi zadostuje, ne le veliko že dozdaj znanih in vpeljanih, temuč, če hoče v svoji reči napredovati, vedno novih muzikalij, potrebuje pevcev in pevkinj, potrebuje človeka, da mehove pritiska itd. Vse to oskrbeti — odgovoril bode ta ali uni dolžno je cerkveno predstojništvo; če pa učitelj to storí, sme se mu reči, da je — aboten! So res nekteri cerkveni predstojniki taki, tudi jaz se z veseljem spominjam nekterih, kteri so v tej reči učiteljem pravični in da pripoznajo, da „iz nič ni nič!“ Mnogo jih je pa vendar tudi, ki v tej reči tako-le mislijo: „učitelj kot organist naj oskrbuje in plačuje potrebne cerkvene muzikalije, naj plačuje pevce in pevkinje, on naj oskrbí vse drugo, sploh z eno besedo: učitelj naj plačuje vse. Če se učitelj temu brani, gorjé mu! Da se pa ne raznaša po očitnih krajih, in vedoč, da je boljše „žlica zelja v miru kot pečenka v prepiru“, oskrbí toraj tudi to, kar bi po vsi pravici morali drugi oskrbeti. Se ve da tudi za to reč priden organist najmanj 30 gold. potrebuje, kajti imeti mora tudi domá kako muzikalno orodje, in to vse dobí se le za denar.

Naj omenim zdaj še stroške, ktere ima učitelj kot učitelj. Vsak količkaj inteligenten človek mora priznavati, da mora učitelj — če hoče le mrvico vreden biti tega imena — vendar vsestransko bolj izobražen biti kot mežnar ali organist; on mora o splošni omiki in oliki kaj več vedeti kot kak drug prost človek. Od kod si bo pa vso to potrebno vednost nabral, da bi si upal stopiti vsaki čas med omikani in prekanjeni svet. Gotovo bo to le dosegel, ako bo bral in pridno bral. Zato mu je treba mnogovrstnih bukev in časopisov; treba je, da se vpiše v to in uno društvo, da napreduje s časom; za vse to pa izdá lahko 30 gold. na leto. Stroški za mežnarja znašajo skupno 150 gold., in kot organist ima tudi kakih 30 gold. stroškov, toraj samih stroškov 210 gold. Po tem takem ostane učitelju, kteri ima 500 gold. na leto in kteri znabiti kakih 150 ali še več otrok podučuje in je morebiti tudi sam oče kakih 3—4 otrok, ostane za živež, obleko, obutev in vse druge potrebe celih 290 gold.

Tako se godí tistim, ki imajo 500 gold. na leto; al koliko je takih? — Kako se pa godí onim, ki imajo 400, 300, 200, ja celó 157 celih gold. letne plače? To naj bi premislili možje, kterih sveta dolžnost je, materijelni stan ljudskih učiteljev na Kranjskem že skoraj zboljšati.

Naposled še nekaj. Dopisnik v zadnjih „Novicah“ poprašuje: kam neki je zginilo onih 40 učiteljev, kteri so bili še pred 4 leti odveč na Kranjskem? — Naj vzame šolske časopise v roke in videl bode, koliko učiteljev je šlo v 4 letih s trebuhom za kruhom. In če ne bo na Kranjskem kmalu drugače, bo pomanjkanje učiteljev čedalje veči kot je zdaj — pomanjkovalo bode

*) Ker je ta dopis bil že v tisku, smo odložili enacega „iz Št. Vida pod Ljubljano“, ki nam je pozneje došel. Vred.

pa ne le marljivih in pridnih učiteljev, temuč tudi dobrih organistov.

Toliko za danes; drugi pot kaj več o tem, ako bo treba; če ne, pa kaj druzega iz idrijske okolice.

Znanstvene stvari.

Poročila o Matičinih zborih.

Poročilo o XXVII. skupščini Matičinega odbora

31. oktobra 1872.

(Konec.)

Predno se začne obravnava o tajnikovi službi, bere dr. Costa §. 37. opravilnega reda in vpraša: ali hoče kdo izmed odbornikov v smislu tega §. prevzeti ta posel.

Nihče se ne oglasi za tajniška in zapisnikarska opravila; le g. Vavrů pravi, da prevzame knjižničarska opravila tudi za naprej brezplačno.

Dr. Costa predlaga, da se za lanskih in letošnjih 50 gold., kterih prof. Vavrů ne vzame, sme privzeti pisar ali kak pomagač za popolno vredenje knjižnice in za pisanje imenika knjig. (Odbor pritrdi.)

Potem predlaga dr. Costa, naj se gosp. Lésar naprosi, da zopet prevzame službo tajnika in zapisnikarja po §§. 35- in 37. opravilnega reda, vsled kterega zadnjega tiskarska korektura ni njegova dolžnost.

Dr. Vončina se ne čudi, da se noben odbornik ne oglasi za tajnikovo službo, ktera daje toliko opravila; on je sicer v 25. odborovi skupščini po viharnih obravnavah predlagal, naj se razpiše tajnikova služba in odsek voli, ki ima nasvetovati, pod kterimi pogoji naj se razpiše. V ta odsek so bili voljeni dr. Costa, dr. Razlag in Vončina. Al zdaj previdi, da je bil njegov predlog nepremišljen, zato je zdaj po resnem prevdarku druzega mnenja ter goreče podpira dr. Costov predlog in upa, ako je le mogoče, da se gosp. Lésar vda in prevzame zopet ta posel.

Gosp. Marn podpira Costov predlog in se obrača do gosp. Lésarja s prošnjo, naj bi vsaj še za to leto prevzel omenjeni posel.

Dr. Costov predlog se dá na glasovanje, ki mu odbor tudi enoglasno pritrdi.

Gosp. Lésar vpraša: „ali odbor in vsak odbornik sam za-se res misli, da mu je po vsem tem, kar je bilo, mogoče prevzeti tajništvo?“ Na to pravi dr. Vončina, naj Lésar pové, ali mu je nemogoče?

Dr. Costa pravi, da dobro razume, kaj ima v mislih g. Lésar z omenjenim vprašanjem, a vendar se nadja, da soglasni prošnji mnogozbranega odbora se več ne bode ustavljal.

Na to Lésar: „S težkim srcem rečem, da se udam soglasni odborovi za-me tako častni prošnji“.

Odbor z veseljem sprejme g. Lésarjevo pritrditev.

Gosp. dr. Costa povzame besedo, rekoč: „Zdaj tudi jaz izrekam, da prevzamem izvolitev Matičnega prvosednika“. (Odbor mu zakliče „slava!“)

Za posamezne nasvete se nobeden odbornikov ne oglasí.

Konečno se bere še poročilo o pregledu, presoji in potrdbi odborovega računa za čas od 1. julija 1871. l. do konca junija 1872. l. — Glasí se tako-le:

„Veleslavni odbor slovenske Matice! V občnem zboru slovenske Matice dne 26. septembra t. l. sva bila podpisana zraven gosp. Hugona Hohna izvoljena, da skupno pregledamo, presodimo in potrdimo odborov račun vsled §. 9. Matičnih pravil.

Ker je bil g. Hugon Hohn po uradnih opravilih zadržan se udeležiti skupnega pregleda računa, tedaj sva se podpisana sama lotila tega dela dne 14. oktobra t. l. popoldne ob štirih v matični sobi, ter ga tudi do pol 7. ure zvečer istega dne konečno izvršila.

Račun za čas od 1. julija 1871. l. do konca junija 1872. l. sva v redu našla, vendar sva primorana sledeče opazke narediti:

1. K št. 4 dohodek. Pri računih o prodanih kuponih v srebru manjka dotični istodnevni dunajski borzni kurzni list. (Obdor o tej točki stopi na dnevni red.)

2. K opombi: „Vrh tega ima Matica“: a) ostalih knjig najmanj za 2000 gold. — Tukaj ne zadostuje aproksimativni znesek, temveč treba je natančnega vže prejšnja leta urgiranega inventara, kakor ga imajo druga manj važna društva nego je Matica.

Enako je tudi potreben razvid zaostalih letnih doneskov družabnikov po letih razdeljen in oni ustanovnih členov slovenske Matice.

Želeti bi bilo, da se od strani blagajništva veči pozornost obrača na iztirjatev zaostalih letnih doneskov, kteri so tukaj z „najmanj“ 2000 gold. navedeni. Tukaj je potreben sklep slavnega odbora, da oni, ki za več let svoje doneske dolgujejo slovenski Matici, ne dobé niti knjig niti imajo volilno pravico; ta sklep je gledé zadnje žive agitacije pri volitvah v matični odbor gotovo na vse strani opravičen.

O tej točki g. dr. Costa omeni, da temu nasvetu odbor po pravilih ne more pritrditi, ker nima te pravice; toda odboru drugo pravico daje §. 3. Mat. pravil, vsled kterega sme izbrisati take ude; toraj predlaga, naj se po časnikih proglasi, naj vsak Matičar do konec leta plača vse zaostale letne doneske in potem donesek za 1873. leto do konec meseca junija; kdor na ta proglas ne zadosti svoji dolžnosti, naj se izbriše.

Dr. Bleiweis pristavi, naj se udje, ki po tem proglasu ne plačajo zaostalih svojih letnih doneskov, ob enem naprosijo, da nazaj pošljejo tiste knjige, ki so jih dobili za pretekla leta, da se potem podelé ubožnim učencem. Vsem takim udom naj se ta sklep pismeno naznani. (Odbor pritrdi.)

3. K opombi: „Potrošiti se sme“ morava svoje začudenje izraziti, da je slavni odbor kljubu jasnemu §. 16. in 18. pravil se dotaknil glavnice, ter potrošil

znesek	9930 fl. 68 kr.
mesto na razpolaganje imajočega zneska	5395 „ 21 „
tedaj za	4535 fl. 47 kr.

več nego je smel.

Tukaj mora slavni odbor pač strogo na to paziti, da matični glavnici gotovo dojde o svojem času imenovani preveč potrošeni znesek.

Gosp. Lésar opomni, da je ravno to v poročilu za VIII. občni zbor izrekel sam odbor.

4. Kot formalni pogrešek morava opomniti, da v natisnjenem računu manjka kot prehajalni strošek srečkana obveznica za 1000 gold. in kot reelni dohodek na novo kupljena obveznica v enakem znesku. — O tej točki odbor preide na dnevni red.

5. Opomina vredno je pa tudi, da je v novčni dnevni knjigi končan račun z 10. avgustom, ko se vendar glasí natisnjeni račun od 1. julija 1871. leta do konec junija 1872. leta in da je tedaj na ta način znamenita svota dohodkov odtegnjena IX. društvenemu letu.

6. K št. 4. stroški je opomniti, da je pri srečkanih obveznicah strogo na njihov zapadni rok paziti, ter da je treba o pravem času novo obveznico naročiti (v tem slučaji pred 1. novembrom 1871. l.), da slovenska Matica ne trpí po nepotrebnem izgube na obrestih, ktere mora po zakasnjenji povrniti menjičarju (v tem slučaji 3 gold.).

7. K št. 5. „stroški uprave“ je potrebno detail

postaviti kot podrubrike z dotičnimi zneski, kajti svota 1019 gold. 15 kr. je znamenita in utegne marsikterega matičarja zanimati, koliko se je potrošilo za vsako posamesno podrubriko posebej.

Tukaj je tudi opomniti, da razen neznatnega zneska 144 gold. 50 kr. je ostali znesek 875 gold. nedokumentiran, kar nikakor ni pravilno.

Za tako imenovane male stroške tudi prilog manjka in nasvetujeva, da se dokumentirajo vprihodnjič z dotičnimi saldiranimi računi.

Gosp. Lésar opomni, da so te priloge kakor tudi knjižica, v ktero se vpisujejo, ležala na mizi, pa jih gospoda pregledovalca nista bila zapazila.

Sploh je pri stroških tirjatev upravičena, da se kolikor mogoče dokumentirajo, ter da imajo posamezne priloge „vidi“ gosp. prvosednika ali pak podpredsednika, ako pa to vselej ni mogoče, da gosp. prvosednik svoj vidi v denarno knjigo na dotičnem mestu vpiše.

Konečno imava še opomniti, da naj se priloge za pretečeno VIII. društveno leto vničijo ali pak vsaj tako prebijejo, da niso za nobeno rabo več.

To so tedaj najine vestno navêdene opazke k računu slovenske Matice za čas od 1. julija 1871. leta do konec junija 1872. leta, ktere predlagava sl. odboru v prevdarek in deloma v ravnilo za prihodnje IX. društveno leto.

V Ljubljani dne 16. vinotoka 1872.

Z največim spoštovanjem

Dragotin Žagar. Andrej Kremžar.

(Vsi nasveti, za kterimi ni nobene opombe o odborovem obravnavanji, so se vzeli na znanje za prihodnja leta.)

Dr. Bleiweis predlaga, naj se gosp. pregledovalcema Žagarju in Kremžarju izreče zahvala za tako temeljiti pretres odborovega računa. (Se sprejme.)

Dr. Ulaga iz Maribora predlaga, naj bi Matica na vsestransko željo nekterih manj izobraženih Slovencev izdala majhno knjižico s podobami najnavadniših rastlin za bolj prosto ljudstvo. On tudi priporoča izvedenca gosp. Murmana za to delo. Odbor sklene, da se ta stvar izročí odseku za izdavanje knjig.

Seja je končana ob $^3/_4$8. uri zvečer.

Mnogovrstne novice.

* *Jeziki svetá.* — Po novejših preiskavah govorí 90 milijonov ljudí angleški jezik, nad 50 milijonov slovanski jezik, nad 50 milijonov španski, blizo 50 milijonov nemški in 45 milijonov francoski jezik. — Nam se ne zdijo te preiskave popolnoma resnične; španskega jezika je vendar menda preveč naštetega, tudi pa mislimo, da je francoskega jezika več na svetu kakor nemškega.

* *Konjska kuga v severni Ameriki* se zeló širi; že štejejo okoli 30.000 bolnih kónj. Bolezen je kužna (tifusna) pljučnica.

* *Svilne gosenice v Japanu* so se letos prav dobro obnesle. Po sporočilu kr. italijanskega konsulata v Yokuhamu od 16. julija t. l. je bil pridelek zdravih jajčic, da bodo Japanezi lahko oddali skoro poldrug milijon kartonov.

Deželni zbori.

Deželni zbor kranjski.

V 4. seji dne 18. novembra je po prebranem in odobrenem zapisniku 3. zborove seje naznanil deželni glavar sledeče dopise in peticije: a) dopis c. kr. deželnega predsedstva z načrtom postave zarad realkinih šol; b) dopis c. kr. deželnega predsedstva, da bi se iz deželnih sredstev ustanovile štipendije za učiteljske pripravnike; c) prošnja društva v podporo pravoslovcev na Dunaji za podporo; d) prošnja deželnega računovodja Ivanetiča za povikšanje službenine; e) prošnja dež. oficijala Mihaliča za povikšanje službenine; f) poročilo dež. odbora zastran uradne obleke za služabnika dež. dobrodelnih naprav; g) poročilo deželnega odbora o disciplinarni preiskavi zarad mnogoterih nezvestob v ljubljanski bolnici; h) prošnja Franje Mediceve, sopruge bivšega kontrolorja bolnišničnega, za podporo; i) prošnja upravnika bolnišničnega v pokoju Šukle-ja za preklic disciplinarne razsodbe; k) prošnja društva v podporo rudarskih akademikov v Ljubnu (Leoben) za podporo; l) dopis c. k. dež. šolskega sveta, da bi se donesek normalnega šolskega zaklada k službenini učitelja v Adlešiču povikšal od 50 na 150 gold.; m) prošnja zdravoslovcev v Gradcu za ustanovitev mesta operacijskega gojenca na kirurgični kliniki v Gradcu ali v Beču; n) prošnja oskrbovalnega odbora podpiralne zaloge za slovanske dijake Graškega vseučilišča za podporo; n) dopis c. k. dež. predsedstva, da je dr. Zarnik vsled §. 4. oziroma §. 18. postave od 21. decembra 1871. drž. zakonika štev. 141 nehal biti državni poslanec. — Zbor je sklenil, da dopis pod a) gré v tisk, vloge pod b) do m) se izročé finančnemu odseku, vsled dopisa pod n) pride volitev novega državnega poslanca ob svojem času na dnevni red. — Poleg tega se še poprej vložena prošnja K. Herxel-na, da bi se odvezal vplačanja kavcije za bivšega kontrolorja Medic-a, izroči finančnemu odseku.

Potem je izročil dr. Razlag z 9 drugimi poslanci interpelacijo do c. k. deželne vlade: zakaj da se na Kranjskem zahteva od skupnih zemljiških izpiskov več goldinarskih štempeljnov, kakor v deželah c. kr. finančnega vodstva v Gradci. — Vladini zastopnik obljubi na to odgovoriti v eni prihodnjih sej.

Dr. Jan. Bleiweis z 22 drugimi poslanci je izročil interpelacijo do c. k. dež. predsedstva o pomnoženji c. kr. okrajnih zdravnikov na Kranjskem. Vladni zastopnik je brž odgovoril na to, da se o tej zadevi vže obravnava pri vladi, in da bode krepko podpiral pomnoženje navedenih zdravnikov pri c. kr. ministerstvu.

Po predlogu deželnega glavarja je sklenil deželni zbor čestitanje presvitli cesarici o njenem godu (19. novembra); vsa skupščina se pri tem vzdigne in kliče trikrat „slava“!

Po odstopu deželnega glavarja prevzame njega namestnik Peter Kozler predsedstvo, in prestopi se na obravnavo dnevnega reda. Po predlogu dr. Zarnika se v prihodnji seji voli poseben odsek 5 udov za poročanje o volitvi deželnih poslancev pl. dr. Kalteneggerja in dr. Zupana; — poročilo deželnega odbora zarad razdelitve občinskega pašnika in gozda v Ostrožnem Brdu se po predlogu g. Murnika izročí občinskemu odboru; — predlog finančnega odseka, po poročevalcu pl. dr. Savinšeku, da se v podporo učiteljev ljudskih šol na Kranjskem še 300 gold. iz normalnega šolskega zaklada za leto 1872. dovoljuje, se odobri; — predlog dež. odbora o ustanovitvi vinorejske in sadjerejske šole na Slapu v Vipavski dolini se po nasvetu dr. Bleiweisa izročí finančnemu odseku; — poročilo dež. odbora, ki se tiče načrta zakona o tem, da se izrekanje odgonskih razsodil izročí odgonsko-postajskim občinam. se izročí občinskemu odseku, — kar pa se tiče tega, da se na dež. zaklad prevzamejo stroški, zaznamovani v §. 14. odgonskega zakona, izročí se finančnemu odseku; — poročilo deželnega odbora ozir vredbe, kako se za deželni in zemljiško od-

vezni zaklad pobirajo in plačujejo doklade od vžitninskega davka in tirjajo dotični zaostanki, se izročí finančnemu odseku.

Prihodnja seja bode 22. t. m. dopoldne ob 10. uri.

Deželni zbor Tirolski.

Deželni zbor Tirolski je — končan. Kako to? uganejo naši bralci lahko že iz poslednjega poročila „Novic“. — 13. dne t. m. je cesarski namestnik grof Taaffe odgovoril na interpelacijo Greuterjevo in družnikov njegovih, da rektor universe ima virilni glas, tedaj ni voljen kakor drugi poslanci, po takem deželni zbor nima pravice njega odstraniti. Na ta odgovor vladni so poslanci, ki so popred še 5 državnih poslancev volili, šli domú in — drugi dan večine ni bilo več v zbor. In — konec ga je bilo. — Iz gotovega vira vemo, da noben Tirolski poslanec ne gre v državni zbor; ministerstvo bo skusilo v tej stiski razpis zasilnih volitev; al izvoljeni bodo sopet isti, in cesarju danes tako kakor zmirom zvesta Tirolska dežela ne bode zastopana v tem državnem zboru, ki prav nič ne mara za spravo narodov, in zmirom le sebi ugodno „verfassung-o“ trobi! Da Auerspergovo ministerstvo ne bode dolgo preživelo te dogodbe Tirolskega zbora, mislimo, je gotovo.

Vsi drugi deželni zbori

niso obravnavali pretekli teden takih rečí, da bi bile zunaj njihovih dežel poročila vredne. Le italijanska manjščina v deželnem zboru Dalmatinskem se je skujala in — ne pride več v zbor.

Dopisi.

V Plešcih na Hrvaškem 11. listopada. — Danes popoldne se je raztegnil beli zimski plašč po planinah in dolinah tukajšnjih okolic, kterega je menda prinesel sv. Martin. Vino nam je krstil in srkali smo ga, da smo bili vsi židane volje, dasiravno je sneg padal kakor da bi nemškutarski škrici doli leteli. Dež nam je to jesen veliko škodo napravil; in dvakrat je bila velika povodinj, tako, da je neki vdovici hišo spodkopala in lepih njiv na našem polji raztrgala in nektere s kamenjem nasula. Res velika škoda je zadela tukajšnje kmete, kteri zdaj celo zimo v gozdu drva sekajo v Slavoniji ali pa celó notri v Rusiji. Po zimi ni skoraj nobenega moškega domá, da bi šel drug k drugemu v vas ali da bi si kakošno veselico napravili, ker čitalnice ni. Govoreč ravno o čitalnici, naj vam povem, da v čubranski narodni čitalnici imajo udje zopet mir in slogo med seboj, odkar so odšli magjaronski duhovi iz Čubra: pokojni Stipič in večni Weberrr pa tudi „špicelj“ Neralić. Čudno, da o tej veseli prikazni še nikdo ni poročal v naših časnikih, v kterih ni duha ne sluha, kar je odšel vrli rodoljub gosp. Josip Zanoškar v belo Ljubljano. Čitalnica Čubranska res lepo napreduje; vendar marsikdo morebiti misli, da spi, ker nima dopisnika.

Ante Čop, zastopnik „Slavije“.

Iz Trsta 18. nov. — Tudi v našo okolico je že tista lepa moda prišla, da se začnó slovenske šole sčasoma polaščevati. Pri vas na Kranjskem se je nek velikansk plemenitaš, kteri nosi silno težko imé, na svojo zastavo ponemčevanje šol zapisal, morda zato, ker se imé nekoliko od Gariboldija loči. V naši okolici pa je drug, ki to špekulacijo dela, kteri bode gotovo od mestnega magistrata, pod kterim geslom stojí, lavorov venec dobil, in ta je Rojanski učitelj — Bonin mu pravijo — neka reva, že večkrat presejana posebno skozi slovenska reščeta, pri izpitih za šole. Temu Boninu je menda ravno ob času polne lune, v črno debelo pa ničlasto glavo butila ideja, da naredí laško prošnjo do mestnega magistrata, v kteri prosi za tretji laški razred, in za ktero loví uboge nevedne kmete, da se podpisujejo, mislé, da bodo njihovi otroci potem od sv. duha v laščini navdani in Bog vedi, kaj še druzega. Da pa bi lože podpisov za brklarijo svojo dobil, vjel je tudi narodnega Rojanskega župana gosp. Frlugo na svoje limanice. — Vprašam jaz pa tukaj očitno: Gospod župan! od kdaj imate pravico podpisovati imena drugih na laško prošnjo, ktera nam je te dni v roke prišla, in na kteri smo zapazili obilo imen, ktere ste Vi sami na-njo zapisali? Je li to pošteno in postavno? Zato tirjam od Vas, da se opravičite, — ako ne, vam vprihodnje zagodem jako gorko, kajti jaz poznam postave dobro. Zraven pa Vam tudi še to povem, da, če boste poslušali lahona Bonina ter po njegovih lesičjih načrtih se ravnali, boste zgubili pri pravomislečih ljudéh vso dozdanjo veljavo popolnoma in si zarad tega hudo sovraštvo okoličanov na glavo nakopali! Bonin podpira prošnjo s tem, da se šolarji 2. slovenskega razreda ne sprejemajo v 3. laški razred v Škorkolji zato, ker premalo laško znajo. Na kakošen način pa se bodo v 3. laški razred v Rojanu morali sprejemati? To ni druzega nič, kot predigra polaščevanja še spodnjih dveh razredov, ktero se že samo ob sebi razume. Da to sprevidijo vsi pametni možje, temu dokaz bode to, da boste kmalu videli veliko listnico protestujočih na Vašo počete očitno po časnikih in pri magistratu. Pred par leti ste tirjali okoličani, zlasti v Rojanu, slovenske šole, zdaj pa, ko se je reč lepo razcvela, hočeta Vi dva dober sad v blato gaziti ter narod lahonom izdajati. Slovenske šole v Rojanu so pokazale lep napredek v kratkem svojem obstanku, kajti čez 200 otrok obiskuje šolo, kjer jih je prvo leto komaj 30 bilo. Gospodine Bonin! ako Vam je laščina tako draga, zakaj bivate v Rojanu in se mučite z okoličanskimi otroci, ko so sami Slovenci? Idite v Florenco! radi Vam bomo rekli „srečno pot“ in Vam še z ajdovico pokadili. Če pa hočete med nami ostati, svetujem Vam, se slovenščine toliko naučiti, da pri izpraševanju ne ostanete na cedilu. Mar mislite, da Vaša baharija po krčmah, da kaj znate o geografiji, geometriji, mineralogiji in Bog vedi kakošne ije še, koga druzega oslepi kakor kakega prav nevednega človeka? — Vam pa, slovenski okoličani, zlasti Rojanski možje, kterih rodoljubje slovi po svetu, zakličem to le: Ustavite se poitalijančevanju šol ter pokažite, da ste dosledni in vredni prebivalci sinje Adrije, vedite, da na šolo zasadí sekiro, kdor deblo narodnosti posekati hoče! Laškega jezika, kteri nam je zeló potreben, naj se na dobri podlagi slovenskega jezika naši otroci v šolah učijo, a nikakor ne po Boninovemu projektu in geslu: vse za lahonstvo!

Podlipčan.

Iz Tržaške okolice 18. nov. — Že zadnjič sem poročal, da je večidel okolica tržaška z vojaki zaprta zarad kužne bolezni, ktera se s tem prične, da živino začne silno gnati, klaverna postane in se po vsem životu trese, sline se jej začnó z gobca cediti in v malo urah pogine. Vsaka, ki je zbolela, je poginila, drugo še zdravo v tistih hlevih pa so pobili. Od 29. oktobra naprej ni nobenega uradnega sporočila, koliko živine da je v tem času zbolelo, pa sliši se vendar, da nekoliko ponehuje. Ker je pa bolezen silno nalezljiva, zatoraj si gosposka na vso moč prizadeva, da jo ustavi. Skoraj v vsakem kotu, na vsaki stezi okoli okuženih vasi stojí vojak z bodalom na puški zraven visokega kola, na kterem je tabla z velikim črnim napisom „Peste

---

*) Le naznanite se „M.“ in pošljite za prihodnje leto donesek z 2 gold. Vred.

bovina“ (goveja kuga). *) Vsakemu se z denarno globo in zaporom žuga, kdor bi, ako se bolezen pri njem zapazi, jo skrival in ne bi hotel je dotični gosposki naznaniti. Pa akoravno so bile meje tako zavarovane, je pa ta kuga pretekli teden že meje preskočila in se v vasi Bazovici prikazala, zatoraj pa je bila tudi vas Bazovica precej z vojaki obdana; prepovedalo se je živino na pašo gnati, da še celó v dotičnem razglasu stojí, da tudi kokoši ali psi, ako se po cestah v vasi dobodo, se bodo koj pobili. — Zraven bolezni živinske imamo že zmirom tudi pri ljudeh kozé, ki še vsak dan svoje žrtve tirjajo. Do 14. dne t. m. je zbolelo ljudí na kozah 4434, umrlo 827. Okoličan.

Iz spodnje Idrije 15. nov. — Naprava cest nam je velika nadloga. Že l. 1827. se je naredila nova Šmidburgova cesta od Loškega do Ipavskega okraja; ta cesta, 18621 sežnjev dolga, je umetno čez hribe delana, le dve majhni ravnini ste, ena skozi Žir, druga skozi Črnivrh, drugod pa je le skozi trdo skalo, pečevje in izruščeno hribovje izpeljana, pa sedaj je že po Klučah popuščena in pri cesti zdolej so se večidel morale škarpe narediti. Komaj smo ta dolg nekoliko poplačali, smo morali že drugo cesto skozi Zalo proti Godoviču in naprej proti železni cesti do Logaškega okraja na novo skozi pečevje delati leta 1858., ta pa meri 5957 sežnjev. Ta cesta je sploh vsakterega še tako daleč od nje bivajočega hribovca tako težko zadela, da mnogi prebivalci okraja Idrijskega še zdaj čutijo nezaceljene rane ki se ne bodo kmalu zacelile. Po dovršeni tej cesti se je naredila od Godoviča v Črnivrh tudi nova cesta, ktera tudi je veliko stroškov prizadjala. In vse te ceste bile so večidel le posestnikom na plačilo davkov razdeljene. Leta 1867., ko so okrajne konkurenčne ceste na cestni odbor oddane bile, je Idrijska c. k. gosposka cestnemu odboru naročila, da mora Idrijsko cesto na novo na davke razdeliti, in naš c. k. okrajni glavar g. Ogrinec nam je povedal, da mesto Idrija plača več ko polovico Idrijskega davka. Ko smo pa od Idrijske c. k. davkarije izkazek davkov prosili, smo dobili, da mesto Idrija plača davka 3839 gld. 45/½ kr. Ker tedaj ta izkazek ni govoril tako, kakor gosp. c. kr. glavar, smo njega prosili, naj nam on preskrbí izkazek, koliko plača ena, koliko druga občina; on nam je poslal izkazek vseh občin, iz kterega smo razvideli, da mesto Idrija plača davka 18351 gld. in 50 kr. Po takem smo morali vprašati: zakaj da ni toliko ceste delalo, ker jo vendar najbolj rabi in ima dovolj prihodkov, kakor so „Novice“ povedale, v listu 44. leta 1868., rekši, da ima Idrijski rudnik čistega dohodka 506.469 gold.; lansko leto pa so povedali rudniški pisarji, da ima Idrijski rudnik čistega dohodka čez 1 milijon. Ali ne bi delali pri takem dohodku lahko sami cesto, kakor so jo prejšnja leta čez Veharše na Vrhniko in v Logatec delati morali. Zakaj so sedaj vsa ta cestna dela bogatega rudnika večidel le na uboge posestnike naložili, kteri prav nič dohodka od ceste ne vživajo, ampak le delo in stroške imajo? (Kon. prih.)

Iz Kamnegorice na Gorenskem. — V 121. št. „Slov. Nar.“ se je bralo med „raznimi stvarmi“, da je 27. dne oktobra meseca v Kamnigorici gorelo, in da se je bilo le previdnemu delovanju gosp. župana Kapusa zahvaliti, da se ogenj ni razširil ter le dve hiši vpepelil. Vsled tega sem jaz primoran, to trditev zgoraj omenjenega dopisa, bodi-si od kodar koli poslan, preklicati, kajti ne le jaz sam, ampak vsi Kamenčani in Kamenčanke so pri ognji pridno gasili, posebno pa moram omeniti gospode Janeza Tomana, Teodora Tomana, Šusteršiča starega in mlajšega, kaplana Janeza Berliča, Silvestra Pesjaka, Matija Pesjaka, Jakoba Varlna, Janeza Šebata in strojarske pomagače, kteri so prvi bili, da so gasilnico pripeljali in nevtrudljivo do zadnjega gasili, dokler ni bila odvrnjena vsa nevarnost. Ne morem si kaj, da ne bi povedal, da vredništvo „Sl. Nar.“ dopis nekega gospoda iz Kamnegorice o tem ognji ni hotelo natisniti dati; zakaj ne, tega ne razumem; še bolj se pa čudim, da vredništvo še za plačo ni hotelo dopisa ponatisniti, ter je iz dopisa vzelo le stavek, da je gosp. Toman iz Trsta 125 gld. pogorelcem daroval ni ga v 128. listu natisnilo. A. pl. Kapus.

Ribnica. — Dne 11. novembra se je tukaj odprla brzojavna državna postaja z omejeno dnevno službo.

Postojna. — Tukajšnja čitalnica napravi v nedeljo 24. dne t. m. ob pol sedmih zvečer besedo z godbo, petjem, tombolo in predstavljanjem veseloigre „norišnica v prvem nadstropji“ in s plesom, h kteri vljudno vabi odbor.

Iz Kranja. — 14. dne t. m. smo imeli volitve v mestni odbor. Narodnjaki so zmagali v 3. in 2. volilnem redu; k volitvi v 1. red pa je c. k. okrajni glavar Derbič pritresel seboj 25 uradnikov in zmagali so ti ter si med druzimi izvolili učitelja Pirkerja, češ, da mestni odbor ne bode brez svetega duhá o šolskih zadevah! Narodnjaki (domači možje), ki so dozdaj v manjšini bili, imajo zdaj večino z 12 glasovi proti 8. Juter je volitev novega župana.

Iz Vrhnike 17. nov. — Vi gospod dopisnik, ki nekako ongavite v „Slov. Nar.“, da dopis naš od dne 23. u. m. v staroslovenskih „Novicah“, je pri Vas (!) hrup delal in da ste dolgo na to čakali odgovora; toraj gospod, ki ne vidite pri nas nikakih narodnjakov in še manj nemčurjev, ter nam v obče hočete očitati osobnost in nekako surovost, prosimo otrebite si nekoliko obrve in nastavite ušesa. Tu imate zaželeni odgovor, in sicer bolj resničen, kakor je bil Vaš dopis.

Odborniki, kteri se potezajo za stvar domačo, želé, da se uraduje prihodnje v občinski pisarni v jeziku domačem, — a ne v nemškem ko doslej — in možé, ki se ne jokajo za bežečim, prusofilskim predsedstvom g. Obreze, marveč jim je iskreno na srcu ležeča popolna zboljšava naše z večimi tisoči po nemarnem zadolžene občine, zovemo mi narodnjake, in takih je voljenih sedaj 14. Toraj Vas tedaj smemo prositi, da nam blagovolite oznaniti one, kteri pri Vas ne zaslužijo milosti narodnjaštva v trgu našem? Morebiti res veste, da teh naših narodnih odbornikov kdo kaj druzega zahteva, kakor zboljšavo in udomačitev jezika deželnega v občino našo? Morebiti bi se tudi zagrizeni naši nasprotniki, kteri časté gosp. Mulej-Obrezo, ko turčini Mohomeda, ne smeli krstiti nemčurji? Ko bi Vi gosp. dopisnik Vrhničan bili in bi v našem trgu stanovali ter imeli volilno pravico, kakor je pri naši občini nimate, čuli bi pri volitvi, kedar je dobro šlo nasprotnikom, se smehljaje same sebe tolažiti: „dobro gre, — mi „nemci“ smo že na vrhu“. Če tedaj sami pravijo, da so nemci, pa jih je oddojila mati slovenska, kako tedaj jih hočemo mi drugače imenovati? In čujte! tacih mož je voljenih 12, in čeravno je med temi kak Vaš prijatelj, to nič ne dé; kolikor dolgo je kdo nasprotnik jeziku našemu in trobi v tuji rog, nemčur je in nemčur ostane pri nas — pod krilom „Naroda“!

Dobro ste jo tudi zadeli, da ste imenovali „Novice“ staroslovenske, sami sebi pa ste si najbridkejo kritiko pisali. Smo li povedali o gosp. Kogej-u kaj druzega, nego to, kar je gôla resnica? Odkrijte svetu našo neresničnost, ako ste res bolje v naših homatijah

*) Prav drago nam je to poročilo, da vsaj vemo, da okoličani nimate prave goveje turške kuge. To je kužna črnica (anthrax), huda sicer je, a prava „peste bovina“ ni. Vred.

podučeni kakor mi! Ali ni bila morebiti naša dolžnost oznaniti tacega moža svetu slovenskemu, ki v odločnem momentu voli nemčurje? Znate, gospod protektor, da ta duhovnik, ki je delal propagando v ptujem taboru, je dobro vedel, koliko so morali slišati gospodje njegovega stanú zarad nekdanjega misijona in onih nepotrebnih dreves, kteri so cerkev kazili in pri obhodih trgali zastave, — zato ker so jih odstranili? Ali veste tudi, koliko so oni nemčurji koristili občini naši skozi 24 let, ktere je on volil? Kaj menite, da bodemo pred tacega poklekovali, ki nas hoče dati v roko možem, ki so nas svojim županstvom popolno uničili, tako rekoč, da šola naša sedaj beračiti mora? — Drugače pa mi o gosp. Kogej-u ne rečemo, da bi ne bil dober mož, ali da bi brez nas v kavarni kvartati ne smel, kakor bi mu bilo ljubo, marveč želimo mu še k temu tako velíko srečo, da bi dobil odslej vsako partijo; vendar pa smo in bodemo grajali tako njegovo postopanje, ki ga odkriva dosti očito ko renegata. — Tisto surovost, osobnost in intrigantnost, ktero gospod nam nakladate, obrnete gotovo na pleča drugih tedaj, kedar natančneje spoznate naše okoliščine, dozdaj se pa Vam o dogodbah naših le nekoliko sanjari. Tedaj pa mlečni (?) gospod, ako nam staroslovencem še kako svojo „teh novih“ hočete zagoditi v „Slov. Nar.“, priskrbite si, prosimo Vas, še boljše note prepričanja, in ne pojte tebi nič meni nič, kar po inspiraciji tukajšnjih nemčurjev in tistih butelij, ktere so okoli Vas bombardirale pred odhodom Vašega „protekcijonskinda“ v slovensko našo Idrijo. In tako bralci naši vidijo, da „mladoslovenski Nar.“ je že z eno nogo v taboru „Tagblattovem“, kteremu tudi so nemčurji Vrhniški čislane osobe.

Iz St. Vida nad Ljubljano 18. nov. — Danes popoldne smo dobili dolgo zaželenega duhovnega očeta, prečastitega gosp. Antona Potočnika. Veseli smo ga slovesno sprejeli z veliko množico faranov in s prevodom šolske mladine med prelepim glasom zvonov in gromom bučečih možnarjev; čez veliko cesto je bil razpet krasni slavolok. Svečana instalacija bo prihodnjo nedeljo. Bog daj, da bi se prečastiti gospod tudi pri nas postarali kakor nepozabljivi ranjki g. Blaž Potočnik, ker smo si v svesti, da bodo pravi naslednik njegov v duševnih in narodnih rečéh. „Tagblattovci“! pojdite gledat, kako nepokvarjeni narod naš častí svoje dušne pastirje! Jože Planinšek, župan.

Iz Ljubljane. — Deželnega zbora odseki so tako z delom obloženi, da celi dan imajo seje. Zarad tega te dni ni očitnega zbora bilo. One kritikarje pa, ki zato deželnemu zboru očitajo lenobo, vprašamo prav po domače: ali se morejo gosti k polni mizi vsesti, če ni kuharica jim popred pripravila jedí? — Tako tudi vsaka stvar mora v odsekih prekuhana biti, predno na mizo pride očitnemu zboru.

— Veliki sejm ljubljanski je bil le majhen sejm. Čuti se povsod, da so živinski sejmi prepovedani; ljudje ne morejo prodati živine in nimajo s čem kaj kupiti. Nadjamo se, da se sejmi kmalu zopet odpró.

— Mnogocenjenemu dunajskemu časniku „Vaterland“, ki se odlikuje z izvrstnimi dopisi iz Ljubljane, se je v 314. listu „aus Oberkrain (??)“ nezgoda pripetila, da je prinesel o našem gosp. knezoškofu strupeno strasten sestavek, ki je z nevoljo navdal vsacega, kdor ima le nekoliko pojma o tem, kar zahteva dostojnost in spodobnost. Da se tudi škofje morajo kritikovati dati, kakor vsak drug veliki ali mali gospod, kdo bode dandanes to tajil? — al med škandalom in olikanim pisanjem je razloček velik. Pisarja omenjenega članka kar juter „Tagblatt“ lahko vdinja med svoje pisarje! Ker pisar ta razklada celi sebi nepovoljni življenjepis prečastitega gospoda knezoškofa, kako, da še le zdaj, ko se je prostovoljno odpovedal škofijstvu, stopi s svojim očitanjem na dan? Ali morebiti ne more pričakati odstopa njegovega zato, da bi se on vsedel na prestol škofov, ker po izgledu Zagrebškem si tudi lesice in Lesijaki domišlavati morejo škofovo mitro nositi. Gorjé pa škofiji naši, ako bi 26. vladika njen bil celó tak mož, za kterega je Knigge zastonj pisal poduk „über Lebensart und Sitte“!

— (*Naznanilo slovenske Matice.*) Vsem čast. Matičarjem in gg. poverjenikom slovenske Matice se daje na znanje, da g. odbornik Ivan Vilhar v Ljubljani, ki je bil po nasvetu g. dr. Jern. Zupanca, kteri se je temu poslu odpovedal, izvoljen za blagajnika Slovenske Matice, je 14. nov. t. l. prevzel Matično blagajnico.

Vsled tega naj se toraj vsi doneski za slovensko Matico odslé pošiljajo pod napisom: **Gosp. Ivan Vilhar, blagajnik slovenske Matice v Ljubljani.**

Iz odbora Matice slovenske v Ljubljani 14. novembra 1872. l.

Dr. E. H. Costa, predsednik. A. Lésar, odbornik.

— (*Prva beseda čitalnice naše*) je v večem delu jako zadovolila obilo zbrano občinstvo, med kterim je bilo mnogo naših gospodov poslancev. Vsi trije moški zbori pod vodstvom g. Valente, posebno „Primorčice“, so vrlo dopadli; gospá Valenta-Brusova je s humorističnim govorom našim časom primernim „Kaj bi dandanes ne htel biti?“ izbudila občno veselost; gosp. Razinger je z Nedvedovim „Darilom“ se zopet skazal pevca, kterega bi človek zmirom poslušal; krona današnjega večera pa ste bile pesmi iz opere „Faust“ in „Mala Ana“, ki ju je pela gospodičnja Potočnikova, prvikrat stopivši na pevski oder; njen krasni glas in način prednašanja izbudila sta po pravici viharni aplavs. Radujemo se o pričakovanji, da nas bode večkrat razveselila v prihodnjih „besedah“. Vendar prijetni večer ni bil brez pelina; izostati je po neki nesreči moral „duo za glasovir in gosle“, in prečastiti gospé Šolmajerjevi, ktere nismo mogli slišati v omenjenem „duo“, smo vsaj za to hvaležni bili, da je spremljala na glasoviru zbor in pesem.

(*Dramatično društvo*) predstavlja v deželnem gledišči v nedeljo 24. novembra prvikrat burko v 2 dejanjih „Pravi a vendar nepravi“, v kterej ima priljubljeni komik g. Kajzel prav hvaležno nalogo; potem opereto „Skrivnost ljubezni“, v kteri prvikrat v letošnji saisoni poje g. Meden.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Juter ima biti ministerski zbor pod predsedstvom presvitlega cesarja. Sliši se, da prestanek Tirolskega deželnega zbora bode ena glavnih obravnav tega zbora. Ministerstvo je z Ulmanom hotelo jamo kopati deželnemu zboru, pa je zdaj samo va-njo padlo. Centralistični časniki divjajo, da se je to zgodilo, in celó „N. fr. Presse“ — časniki ministra Unger-a — hude levite bere Auerspergu. Tako bode kmalu zakljenkalo na Dunaji. — Sliši se pa tudi, da ministerstvo hoče kmalu državni zbor sklicati, da bi se v sedanjih zadregah naslonilo na to ustavoversko skupščino.

Žitna cena

v Ljubljani 16. novembra 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 80. — banaške 7 fl. 10. — turšice 4 fl. —. — soršice 4 fl. 20. — rži 3 fl. 80. — ječmena 3 fl. 10. — prosa 3 fl. 20. — ajde 2 fl. 90. — ovsa 2 fl. —. — Krompir 1 fl. 70.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedi v Ljubljani.